

Sygn. akt I C 1866/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Wołominie I Wydział Cywilny

w składzie następującym: Przewodniczący – SSR Michał Marcysiak

Protokolant – Małgorzata Olszewska

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2015 r. w Wołominie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł.

przeciwko Szpitalowi (...) w W. - (...) w W.

o zapłatę

1. oddala powództwo,

2. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz Szpitala (...) w W. - (...) (...) w W. kwotę 2417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

. Sygn. akt I C 1866/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 lutego 2014 r. wniesionym do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi powód (...) S.A. z siedzibą w Ł. (dalej: (...) S.A.) wniósł o nakazanie w postępowaniu nakazowym pozwanemu Szpitalowi (...) w W. – (...) (dalej jako Szpital) zapłaty kwoty 15 847,63 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictw i substytucji. W przypadku wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty w mocy (pозew – k. 2-6).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że jako poręczyciel długu Szpitala względem (...) S.A. z siedzibą w S. (dalej jako (...) S.A.), którego udzielił w umowie z (...) S.A. o współpracy w zakresie zarządzania płynnością zawartej w dniu 29 czerwca 2012 r., spłacił tego wierzyciela, w związku z czym nabył spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty na zasadzie art. 518 § 1 punkt 1 k.c. i dochodzi jej w niniejszym procesie. Zapłata nastąpiła w dniu 28 sierpnia 2013 r. i dotyczyła wierzytelności (...) S.A. objętych fakturami VAT szczegółowo określonymi w pozwie. Powód dokonał wówczas zapłaty kwot wskazanych na tych fakturach i odsetek od dnia wymagalności poszczególnych wierzytelności do dnia 28 sierpnia 2013 r., przy czym „pomniejszył” tę wpłatę o swoją prowizję. Wskutek tego zdarzenia powód dochodzi od pozwanego kwoty 14 734,12 złotych. Na dochodzoną żądaniem głównym pozwu kwotę składa się również kwota 1113,51 złotych tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie wyliczonych na dzień 4 lutego 2014 r., przy czym powód nie wskazał początkowej daty naliczania tych odsetek, ani kwoty, od której zostały naliczone.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7 marca 2014 r. nakazał pozwanemu, aby zapłacił na rzecz powoda kwotę 15.847,63 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 5 lutego 2014 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2.633 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 2.400

złoty tytułem kosztów zastępstwa procesowego – w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniósł w tym terminie sprzeciw (nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym – k. 244).

Pozwany Szpital wniósł sprzeciw od tego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany zarzucił, że umowa zawarta między powodem a (...) S.A. jest nieważna, gdyż zgodnie z art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112 poz. 654) czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić jedynie po wyrażeniu zgody przez organ tworzący zakład opieki zdrowotnej, a taka zgoda nigdy nie została wyrażona. Ponadto pozwany podniósł, że w umowach zawieranych przez Szpital z kontrahentami znajduje się postanowienie o zakazie przelewu wierzytelności i zakazie zawierania umów poręczenia bez zgody szpitala.

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2014 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi stwierdził swoją niewłaściwość miejscową do rozpoznania sprawy i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Wołominie jako właściwemu do jej rozpoznania (postanowienie – k. 279).

W piśmie procesowym z dnia 2 kwietnia 2015 r. powód podniósł, że w przypadku uznania zawartych przez niego z (...) S.A. umów za nieważne, podstawą dochodzenia jego roszczeń mogą być przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (pismo procesowe – k. 405-406).

Do zakończenia postępowania strony pozostały przy wskazanych powyżej stanowiskach.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 czerwca 2012 r. (...) S.A. zawarła z (...) S.A. umowę „o współpracy w zakresie zarządzania płynnością”. We wskazanej umowie znalazło się oświadczenie (...) S.A., że na mocy odrębnych umów zobowiązał się dostarczać do zakładów wymienionych w załączniku nr dostawy lub usługi, za które będzie wystawiał faktury VAT, a zakład zobowiązał się płacić za dostawy lub usługi w terminie wskazanym w wystawionej fakturze (§ 1 pkt 1 umowy). Jednocześnie (...) S.A. oświadczył, że w ramach umów z Zakładami nie zrzekł się prawa do naliczania odsetek oraz, że naliczane są one w sposób określony w załączniku do umowy (§ 1 pkt 2 umowy). Zgodnie z zawartą umową (...) S.A. poręczył za istniejące i niewymagalne zobowiązania oraz przyszłe zobowiązania zakładów wymienionych w załączniku nr 1 do umowy, wobec których (...) S.A. zobowiązał się do dostawy lub usługi (§ 1 pkt 3 lit. a i b umowy). Zgodnie z brzmieniem § 1 pkt 4 umowy z dnia 29 czerwca 2012 r. poręczenie obejmowało wyłącznie zobowiązania zakładów z należności głównych wraz z odsetkami powstałe z tytułu dostawy i usług do kwoty 22.495.000 złotych. Strony ponadto ustaliły, że wartość limitu przypadającego na poszczególne zakłady określona jest w załączniku nr 1, z tym zastrzeżeniem, iż suma zrealizowanych poszczególnych poręczeń nie może przekroczyć łącznie limitu 22.495.000 złotych. (...) S.A. jako poręczyciel zobowiązała się spłacić zobowiązanie o którym mowa w § 1 pkt 4 umowy powiększone o należne odsetki naliczone od daty wymagalności zobowiązań zakładu do dnia zapłaty w terminie 45 dni od zawiadomienia przez (...) S.A. o niespłaceniu przez zakład poręczonego zobowiązania (§ 3 pkt 2 w zw. z § 3 pkt 1 zawartej umowy). (...) S.A. i (...) S.A. ustaliły, że za poręczenie zobowiązań zakładu, tj. z tytułu samego udzielenia poręczenia, (...) S.A. zobowiązuje się zapłacić (...) S.A. prowizję w wysokości 0,20% wartości ustalonego limitu poręczanych zobowiązań, określonego w § 1 pkt 4, zaś prowizja będzie płatna w 4 ratach kwartalnych, przy czym płatność pierwszej raty nastąpi w terminie 4 miesięcy od dnia zawarcia cytowanej umowy (§ 2 pkt 1). Dodatkowo strony doprecyzowały, że powyższa prowizja przysługuje (...) S.A. niezależnie od stopnia wykorzystania przyznanego (...) S.A. limitu określonego w § 1 pkt 4, przy czym w razie wcześniejszego rozwiązania lub wygaśnięcia zawartej umowy, prowizja od niewykorzystanego limitu pobrana zostanie proporcjonalnie według wyboru (...) S.A., zwrócona (...) S.A. lub zaliczona na poczet kolejnej umowy, w razie przedłużenia współpracy (§ 2 pkt 2 umowy). Jednocześnie strony umowy ustaliły odrębne wynagrodzenie w przypadku zrealizowanego poręczenia, wskazując, że za wykonanie zobowiązania (...) S.A., o którym mowa w § 3 pkt 2 umowy, (...) S.A. zapłaci (...) S.A. prowizję w wysokości 100% wartości należnych odsetek naliczonych od daty wymagalności zobowiązań zakładu do dnia ich spłaty. Obowiązek zapłaty prowizji, zgodnie z ustaleniami stron, miał powstać tylko w razie spłaty przez (...) S.A.

poręczonego zobowiązania (§ 4 pkt 1 umowy). Strony umowy przewidziały również, że zapłata prowizji następować będzie na podstawie faktury VAT poprzez potrącenie wzajemnych zobowiązań (§ 4 pkt 2 umowy). Wskazana umowa była kilkakrotnie zmieniana w zakresie maksymalnej kwoty należności głównych, za które poręczał (...) S.A., kwot maksymalnego limitu przyznanego na poszczególne zakłady oraz samych zakładów. W zakresie zobowiązań Szpitala (...) (...) w W. strony ustaliły maksymalną kwotę należności na 31.019.000 złotych.

(dowód: umowa z dnia 29 czerwca 2012 r. - k. 25-30, załącznik nr 1 do umowy – k. 31-41, aneks nr 1 do umowy – k. 46-58, aneks nr 2 do umowy – k. 59-74)

W dniu 25 marca 2011 r. spółka (...) S.A. zawarła ze Szpitalem (...) w W. – Samodzielnym Zespołem Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej umowę, której przedmiotem była sprzedaż i dostawa przez (...) S.A. Szpitalowi leków określonych w załączniku do umowy o wartości 102.446,71 złotych netto. Analogiczną umowę, dotyczącą sprzedaży i dostawy leków, z tym że o wartości 67.651,20 złotych netto strony zawarły w dniu 6 czerwca 2011 r. Kolejne tego rodzaju umowy pomiędzy (...) S.A. a Szpitalem zostały zawarte w dniu 2 kwietnia 2012 r. na sprzedaż i dostawę leków o wartości 28,35 złotych netto oraz w dniu 17 listopada 2012 r. na sprzedaż i dostawę leków o wartości 3.024 złotych netto. We wszystkich tych umowach strony zastrzegły, że przeniesienie wierzytelności w sposób określony trybem od art. 509 k.c. do art. 518 k.c., a wynikających z tych umów wymaga zgody Szpitala, a ponadto wierzytelności wynikające z umowy nie mogą stanowić przedmiotu poręczenia określonego w przepisach od art. 876 k.c. do art. 887 k.c., ani jakiegokolwiek innej umowy zmieniającej strony stosunku zobowiązaniowego wynikającego z realizacji umowy.

(dowód: umowa nr (...) z dnia 25 marca 2011 – k. 257-258, umowa nr (...) z dnia 6 czerwca 2011 r. - k. 259-260, umowa nr (...) z dnia 17 lipca 2014 r. - k. 269-270, umowa nr (...) z dnia 2 kwietnia 2012 r. - k. 264-265)

W związku wykonaniem powyższych umów (...) S.A. wystawił Szpitalowi następujące faktury VAT:

- fakturę VAT nr 4840237245/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. na kwotę 4.179,60 złotych,

(dowód: faktura VAT nr 4840237245/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. - k. 219)

- fakturę VAT nr 4840237297/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. na kwotę 567 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840237297/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. - k. 221)

- fakturę VAT nr 4840237298/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. na kwotę 1.166,40 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840237298/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. - k. 222)

- fakturę VAT nr 4840237310/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. na kwotę 548,64 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840237310/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. - k. 223)

- fakturę VAT nr 4840237825/2013 z dnia 6 czerwca 2013 r. na kwotę 75,60 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840237825/2013 z dnia 6 czerwca 2013 r. - k. 224)

- fakturę VAT nr 4840237870/2013 z dnia 6 czerwca 2013 r. na kwotę 349,92 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840237870/2013 z dnia 6 czerwca 2013 r. - k. 225)

- fakturę VAT nr 4840238008/2013 z dnia 6 czerwca 2013 r. na kwotę 75,60 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840238008/2013 z dnia 6 czerwca 2013 r. - k. 226)

- fakturę VAT nr 4840238131/2013 z dnia 7 czerwca 2013 r. na kwotę 414,72 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840238131/2013 z dnia 7 czerwca 2013 r. - k. 227)

- fakturę VAT nr 4840238241/2013 z dnia 7 czerwca 2013 r. na kwotę 857,52 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840238241/2013 z dnia 7 czerwca 2013 r. - k. 228)

- fakturę VAT nr 4840238306/2013 z dnia 10 czerwca 2013 r. na kwotę 5,224,50 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840238306/2013 z dnia 10 czerwca 2013 r. - k. 229)

- fakturę VAT nr 4840238564/2013 z dnia 11 czerwca 2013 r. na kwotę 349,92 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840238564/2013 z dnia 11 czerwca 2013 r. - k. 230)

- fakturę VAT nr 4840239240/2013 z dnia 14 czerwca 2013 r. na kwotę 357,70 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840239240/2013 z dnia 14 czerwca 2013 r. - k. 231)

- fakturę VAT nr 4840239246/2013 z dnia 14 czerwca 2013 r. na kwotę 567 złotych

(dowód: faktura VAT nr 4840239246/2013 z dnia 14 czerwca 2013 r. - k. 232)

W wyniku realizacji postanowień umowy „o współpracy w zakresie zarządzania płynnością” z dnia 29 czerwca 2012 r. (...) S.A. w dniu 16 lipca 2013 r. przekazał (...) S.A. zestawienie należności, w tym należności Szpitala, na których sumę składały się ww. faktury VAT wystawione przez (...) S.A. Szpitalowi. Suma należności głównych wynosiła 14.734,12 złotych, zaś odsetki ustawowe na dzień 28 sierpnia 2013 r. 273,88 złotych.

(dowód: zestawienie faktur – k. 179- 212, wyliczenie do płatności – k. 213)

Z uwagi na treść zawartej umowy „o współpracy w zakresie zarządzania płynnością” (...) S.A. zapłacił (...) S.A. kwotę 14.734,12 złotych.

(dowód: potwierdzenie zapłaty – k. 218)

Pismem z dnia 28 sierpnia 2013 r. (...) S.A. poinformował Szpital, iż spełnił jego zobowiązania wobec (...) S.A. wstępując tym samym w prawa wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty wraz z prawem naliczania odsetek ustawowych od dnia płatności oraz wezwał go do niezwłocznej zapłaty. Wskazane wezwanie zostało doręczone Szpitalowi w dniu 9 września 2013 r.

(dowód: pismo z dnia 28 sierpnia 2013 r. - k. 214-215, potwierdzenie doręczenia – k. 216)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów prywatnych wskazanych w jego opisie, których wiarygodności nie kwestionowała żadna ze stron, zaś Sąd z urzędu nie dopatrywał się przyczyn pozwalających na ich zakwestionowanie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Mimo bezsporności stanu faktycznego niniejszej sprawy, nie uzasadnia on uwzględnienia powództwa. W ocenie Sądu umowa poręczenia objęta umową z dnia 29 czerwca 2012 r. jest nieważna, w związku z czym powód nie nabył wiarygodności dochodzonej pozwem, a ewentualne roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, kierowane przeciwko pozwanemu, jest bezzasadne.

Zgodnie z brzmieniem art. 518 § 1 punkt 1 k.c. osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, m.in. jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi. Ustawodawca zdecydował więc, iż nie w każdym wypadku spełnienia zobowiązania przez osobę trzecią za inny podmiot osoba ta nabywa spłaconą wierzytelność, tj. wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela. Tym samym, dla przyjęcia, iż powód nabył spłaconą wierzytelność, konieczne jest w pierwszej kolejności ustalenie, że był za spłacony dług odpowiedzialny osobiście. Osobą trzecią odpowiedzialną osobiście za cudzy dług jest np. poręczyciel. Powód powołuje się w niniejszej sprawie na istnienie umowy poręczenia, której postanowienia czyniły go osobiście odpowiedzialnym za dług Szpitala. W związku z powyższym okoliczność, czy zawarta przez strony umowa poręczenia jest ważna, ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Zgodnie z brzmieniem art. 876 § 1 i 2 k.c. przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Oświadczenie poręczyciela powinno być pod rygorem nieważności złożone na piśmie. Poręczenie za cudzy dług jest czynnością prawną, która zgodnie z treścią art. 876 k.c. rodzi po stronie poręczyciela powinność spełnienia określonego świadczenia tylko w razie gdy nie spełni go osoba trzecia (dłużnik główny). Istotą poręczenia jest zatem zagwarantowanie, że poręczyciel wykona zobowiązanie, na wypadek gdyby dłużnik go nie wykonał. Żaden z przepisów kodeksu cywilnego nie wymaga zgody dłużnika na zawarcie umowy poręczenia, jest to umowa zawierana pomiędzy wierzycielem, a poręczycielem. Szczególne uregulowanie znajduje się jednak w obecnie obowiązującej ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U.2013.217 j.t.) (dalej jako „u.d.l.”), która zgodnie z brzmieniem art. 221 tej ustawy, w przeważającej części, w tym w zakresie art. 54, weszła w życie w dniu 1 lipca 2011 r., a więc znajduje zastosowanie do umowy poręczenia zawartej przez powoda z (...) S.A. w dniu 29 czerwca 2012 r. Zgodnie z art. 54 ust. 5 u.d.l. czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Art. 54 ust. 6 wskazuje natomiast, iż skutkiem dokonania czynności prawnej z naruszeniem art. 54 ust. 5 u.d.l. jest nieważność czynności prawnej.

Kwestia czy umowa poręczenia stanowi, na gruncie wskazanego przepisu, czynność prawną mającą na celu zmianę wierzyciela, była w ostatnim czasie przedmiotem kilkukrotnej analizy Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w sposób konsekwentny i jednolity wyraża pogląd, zgodnie z którym umowa poręczenia udzielonego za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej może stanowić czynność mającą na celu zmianę wierzyciela i w sytuacji braku zgody organu założycielskiego jest ona nieważna (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r. I CSK 428/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r. II CSK 9/14, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2015 r. V CSK 111/14). Sąd Rejonowy podziela argumentację Sądu Najwyższego przytoczoną na uzasadnienie tego stanowiska w uzasadnieniach tych orzeczeń, w związku z czym przychyliła się również do wyniku wykładni art. 54 ust. 5 u.d.l. zaprezentowanej przez Sąd Najwyższy. Powtarzanie przedmiotowej argumentacji jest w związku z tym zbędne, niemniej jednak wskazać należy, na zasadnicze jej punkty. I tak, Sąd Najwyższy odwołał się do celu i charakteru regulacji prawnej ujętej w art. 54 ust. 5 i 6 u.d.l. Wskazał, że zawiera ona nie tylko zakaz dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela z.o.z., ale wręcz szczególną reglamentację prawną obrotu wierzytelnościami „szpitalnymi” i to w interesie ogólnym, a nie tylko w interesie samej jednostki leczniczej. Świadczą o tym wskazane w ustawie przesłanki udzielenia (odmowy) wyrażenia zgody (konieczność zapewnienia ciągłości udzielenia świadczeń zdrowotnych, analiza finansowa i wynik finansowy z.o.z. za rok poprzedni), czas udzielenia zgody (ex ante, nie ex post), procedura jej udzielania (opinia kierownika z.o.z., tym samym też możliwość selekcji ewentualnych poręczycieli), a także przyznanie legitymacji czynnej organowi założycielskiemu w procesie o stwierdzenie nieważności czynności prowadzącej do zmiany wierzyciela. Zgoda organu założycielskiego stanowi wyraz wstępnej kontroli finansowej z.o.z. i możliwości sprawnego wykonywania usług medycznych przez te podmioty, a nie tylko zwykłą, formalno-prawną przesłankę skuteczności czynności prawnej wierzyciela z.o.z. Reglamentacyjny charakter tej regulacji potwierdza także przyjęcie kategorycznej sankcji w postaci nieważności czynności prawnej,

dokonanej bez zgody organu założycielskiego. Sąd Najwyższy nadto wskazał, że brak jest podstaw do twierdzenia, że w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. doszło do wyczerpującego określenia katalogu typowych czynności prawnych, których musiałaby dotyczyć zgoda organu założycielskiego. Zamierzeniem ustawodawcy było wprowadzenie kryterium ogólnego, w ramach którego można byłoby pomieścić te czynności, które w łańcuchu zdarzeń prawnych doprowadzą do zmiany wierzyciela, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji. Wreszcie brać należy pod uwagę ratio legis powołanych przepisów. Mają one na celu zapobieganie narastaniu zadłużenia poszczególnych z.o.z., co stanowi z reguły efekt komercyjnego obrotu wierzytelnościami niezależnie od przyjętej in concreto formuły prawnej takiego obrotu i etapu uzyskiwania wspomnianego efektu (np. bezpośrednio – po dokonaniu przelewu wierzytelności lub tylko pośrednio – w wyniku zawarcia umowy poręczenia i po jej wykonaniu uzyskanie przez poręczyciela prawnego statusu subrogowanego wierzyciela z.o.z.). Zakłady opieki zdrowotnej mają do spełnienia funkcje lecznicze w interesie ogólnym, a ich uczestniczenie w obrocie prawnym (zawieranie umów dostawy, sprzedaży sprzętu medycznego, korzystania z usług innych podmiotów) powinno sprzyjać niezakłóconemu wypełnianiu tych funkcji.

Nie można w okolicznościach niniejszej sprawy zaaprobować stanowiska, iż zawarcie umowy poręczenia miało na celu wyłącznie zabezpieczenie roszczeń (...) S.A., zaś zmiana wierzyciela jest wyłącznie ubocznym skutkiem zawartej umowy. (...) S.A., zawierając umowę poręczenia, niewątpliwie miał na celu wstąpienie w prawa zaspokojonego wierzyciela, o czym świadczy fakt, iż umowa zakładała, że dochód (...) S.A. stanowiąc będą, m.in., odsetki należne od Szpitala, a zatem już zawierając umowę poręczenia (...) S.A. zakładała, że wstąpi w prawa zaspokojonego wierzyciela i taki właśnie był jej cel. O powyższym świadczą postanowienia zawartej umowy, w szczególności fakt, iż w umowie przewidziano wynagrodzenie zarówno za samą czynność poręczenia, jak i dodatkowe wynagrodzenie związane ze zrealizowanym poręczeniem, przy czym wysokość tego pierwszego była znacznie mniejsza od wysokości wynagrodzenia z tytułu zrealizowania umowy. Powyższe wskazuje, że (...) S.A. zawierając umowę z dnia 29 czerwca 2012 r. zakładał, iż wymagalne zobowiązania nie będą wykonywane przez zakłady opieki zdrowotnej. Już konstruując umowę strony przewidziały, że główny dochód (...) S.A. stanowiąc będą odsetki naliczone od daty wymagalności zobowiązania zakładu do dnia ich spłaty. Ustalenia faktyczne wskazują zatem na komercyjny charakter tej umowy i jednocześnie na inny niż uzyskanie stanu zabezpieczenia, zasadniczy cel ekonomiczno-prawny powoda, związany z zawarciem tej umowy. Do okoliczności niniejszej sprawy w pełni odnieść zatem należy trafne spostrzeżenie Sądu Najwyższego, wyrażone na tle analogicznego stanu faktycznego, zawarte w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 listopada 2014 r. (sygn. II CSK 9/14), w myśl którego „poręczyciel - przedsiębiorca liczył przede wszystkim na nabycie spłaconej wierzytelności (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.) i nie był zainteresowany podejmowaniem żadnej obrony przed roszczeniem zgłoszonym przez wierzyciela z.o.z. (art. 883 k.c.), a nabytą w wyniku spłaty wierzytelność (art. 518 § 2 k.c.) mógł traktować jako określoną inwestycję kapitałową. Oznacza to, że poręczenie takiego przedsiębiorcy udzielone zostało przede wszystkim w jego interesie ekonomicznym, zmierzał on bowiem do uzyskania statusu wierzyciela wobec z.o.z. na podstawie przepisów o subrogacji”.

Ponieważ celem ustawodawcy było niedopuszczenie do zmiany podmiotowej po stronie wierzyciela na skutek czynności prawnej, a w wyniku realizacji zawartej umowy poręczenia taki właśnie skutek został przez strony zamierzony, przyjmując należało, że umowa z dnia 29 czerwca 2012 r., w zakresie w jakim zawierała poręczenie cywilne, jest nieważna. W związku z nieważnością umowy poręczenia zastosowania nie mógł znaleźć art. 518 § 1 pkt 1 k.c., a tym samym powód nie nabył spłaconej wierzytelności, gdyż nie był osobiście odpowiedzialny za dług pozwanego.

Powództwo jest niezasadne, nawet jeśli rozpatrywać je jedynie na gruncie przepisów kodeksu cywilnego o bezpodstawnym wzbogaceniu. Również bowiem tę podstawę prawną zgłaszanych roszczeń Sąd rozpatrywał, zgodnie z zasadą wyrażaną łacińską paremią da mihi factum dabo tibi ius. Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Skoro, jak przyjął Sąd, umowa poręczenia z dnia 29 czerwca 2012 r. jest nieważna, to powód spełnił swoje świadczenie bez podstawy prawnej. Po stronie pozwanej nie doszło zatem do żadnego przysporzenia, gdyż zapłata kwoty 14.734,12 złotych nie doprowadziła do wygaśnięcia jej zobowiązania względem (...) S.A. Brak umorzenia zobowiązania Szpitala, mimo zgodnej woli powoda i (...) S.A. spełnienia i przyjęcia

świadczenia pieniężnego, do którego zobowiązany był Szpital, wynika z nieważności czynności prawnej polegającej na zapłacie sumy pieniężnej stanowiącej do świadczenie. Jak trafnie uznał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 3 kwietnia 1992 r. (I PZP 19/92) „zapłata świadczenia pieniężnego, polegająca na przeniesieniu własności pewnej ilości znaków pieniężnych przedstawiających określoną wartość, jest czynnością prawną. Kontynuując ten kierunek wykładni, w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 listopada 2014 r. (wskazywany już wyżej wyrok w sprawie II CSK 9/14) Sąd Najwyższy również wskazał na to, że zapłata dokonywana w wyniku poręczenia, jest czynnością prawną (przy czym z wypowiedzi Sądu Najwyższego w uzasadnieniach obu tych orzeczeń wynika, że każda zapłata, która ma prowadzić do wykonania zobowiązania pieniężnego, jest taką czynnością). Jak dalej wywodził Sąd Najwyższy, skoro wykonanie umowy poręczenia przez zapłatę, stanowiące czynność prawną, której skutkiem byłoby przejście ex lege wierzytelności na powoda, nastąpiło bez zgody podmiotu tworzącego z.o.z., to czynność ta, (a więc sama zapłata – dop. Sądu Rejonowego), jest nieważna (art. 54 ust. 6 u.d.l.). Nieważność tak rozumianej czynności prawnej skutkuje brakiem umorzenia zobowiązania Szpitala. W związku z tym zachodzi nie tylko niemożność wstąpienia powoda w prawa zaspokojonego wierzyciela, ale i brak jest podstaw do kierowania przez niego roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia względem pozwanego. Zobowiązanie pozwanego Szpitala nie wygasło bowiem wskutek tej zapłaty. Skoro powód dokonał zapłaty określonej kwoty na rzecz (...) S.A., mimo że nie był do tego zobowiązany, a dodatkowo sama zapłata, jako czynność prawna, jest nieważna, to mogło dojść ewentualnie do wzbogacenia (...) S.A., a nie Szpitala. W zaistniałej sytuacji po stronie pozwanej brak jest zatem biernej legitymacji procesowej jeśli chodzi o roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

W końcu zauważyć należy, iż nawet gdyby przyjąć, iż wskutek dokonanej zapłaty zobowiązanie Szpitala wygasło, to Szpital nie wzbogacił się kosztem powoda, a co najwyżej w wyniku wzbogacenia (...) S.A. Wzbogacenie, o którym mowa w art. 405 k.c. musi być zawsze następstwem zubożenia innej osoby. Gdy jest skutkiem wzbogacenia nie rodzi po stronie osoby zubożonej roszczenia o zwrot tego wzbogacenia, nawet jeśli kosztem jej majątku nastąpiło wzbogacenie majątku pierwszego wzbogaconego. Istnieje więc współzależność między uzyskaniem korzyści majątkowej przez wzbogaconego, a doznaniem uszczerbku przez zubożonego, wyrażająca się, przede wszystkim, w tym że zarówno korzyść, jak i uszczerbek są wynikiem tego samego zdarzenia (wyrok Sądu Najwyższego z 18 grudnia 1968 r., I CR 448/68). W niniejszej sprawie nie można zatem zasadnie twierdzić, że po stronie pozwanego doszło do bezpodstawnego wzbogacenia kosztem powoda. Podmiotem, na którego rzecz nastąpiło przysporzenie, wskutek zapłaty dokonanej przez powoda, był bowiem (...) S.A. Prawną przyczyną wzbogacenia Szpitala byłoby w tych okolicznościach wzbogacenie (...) S.A. kosztem majątku powoda. Z uwagi na wskazaną wyżej prawną współzależność między uzyskaniem korzyści majątkowej przez wzbogaconego, a doznaniem uszczerbku przez zubożonego, wykluczyć należy powstanie w okolicznościach niniejszej sprawy roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia względem dwóch osób. Bezpodstawnie wzbogaconą jest tylko ta osoba, do majątku której nastąpiło przysporzenie kosztem majątku zubożonego. Jest tak nawet w tych sytuacjach, kiedy owo bezpodstawne wzbogacenie skutkuje wygaśnięciem zobowiązania osoby trzeciej względem bezpodstawnie wzbogaconego, wskutek czego również ta osoba trzecia wzbogaca się. Tego rodzaju stany faktyczne mogą się zdarzać, albowiem w myśl art. 356 § 2 k.c., jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna, wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała bez wiedzy dłużnika. W niniejszej sprawie, jak Sąd już wyżej wywodził, mimo przyjęcia przedmiotowej zapłaty, nie doszło jednak do umorzenia zobowiązania pozwanego, albowiem czynność prawna zapłaty była sprzeczna z prawem, co skutkowało jej nieważnością.

Z tych względów powództwo podlegało oddaleniu w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Powód, jako strona przegrywająca, zobowiązany jest do zwrócenia pozwanemu kosztów niezbędnych do celowej obrony, na które składają się opłata skarbowa od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2400 złotych ustalone w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

Zarządzenie: odpis wyroku wraz uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron.

W., dnia 25 maja 2015 r.

.